

Jacek Dąbała

Media i dziennikarstwo: aksjologia–warsztat–tożsamość

Universitas, Kraków 2014, 157 s., ISBN 97883-242-2368-8

Najnowsza książka profesora Jacka Dąbały to zbiór artykułów uporządkowanych tematycznie wokół zagadnień aksjologii i perspektyw mediów, warsztatu dziennikarskiego, metod badawczych, tożsamości dziennikarskiej. Pogrupowanie tematyczne pozwala na refleksję nad wybranymi problemami na podstawie pogłębionych artykułów, które sygnalizują, analizują bądź proponują konkretne rozwiązania danych kwestii. *Media i dziennikarstwo: aksjologia–warsztat–tożsamość* porusza wiele ciekawych tematów dla dziennikarzy, badaczy mediów, studentów dziennikarstwa i nauk o komunikowaniu oraz dla każdego, kto chce doskonalić swoje kompetencje komunikacyjne.

Pierwsza część książki koncentruje się na aksjologii mediów, a tematy w niej poruszane to pozorowanie wartości w mediach, problem telegeniczności i perspektywy mediów audiowizualnych. Pierwszy z nich analizuje kwestię wartościowania treści, kluczową w dobie wszechobecnych mediów, wskazuje na podłoże i uwarunkowania problemu pozorowania treści, by uświadomić dziennikarzom i odbiorcom wagę i znaczenie przekazywanych informacji. Na konkretnych przykładach autor obnaża wartości pozorowane, wskazuje na ich mierność i konieczność samokwestionowania twórców mediów w celu ciągłego doskonalenia przekazu treści. Krytyczny ogląd wartości w mediach skłania również do dojrzałej refleksji medialnej odbiorców, zachęcając do samodzielności myślenia i dystansu. Refleksja nad problemem telegeniczności, wpisany w media audiowizualne, otwiera zupełnie nowe perspektywy badawcze. Autor proponuje wstępne kryteria war-

tościowania i oceny presenterów telewizyjnych pod względem telegeniczności oraz wskazuje, jak telegeniczność, bądź jej brak, może wpływać na komunikację wizualną. Na koniec autor zarysowuje perspektywy mediów audiowizualnych. Rozważania mają charakter futurystyczny – w śmiały sposób wskazują na możliwe skutki i zagrożenia płynące z rozwoju i konwergencji mediów oraz z postępującego sprzężenia człowieka z maszynami i obecnością przestrzeni wirtualnej.

Najbardziej praktyczne wskazówki dotyczące warsztatu dziennikarskiego znajdziemy w drugiej części książki, skoncentrowanej wokół trzech tematów. Na początku autor wskazuje na rolę literatury w procesie kształcenia przyszłych dziennikarzy i samodoskonalenia dziennikarzy zawodowych. Rozważania na temat doboru lektur są ukierunkowane na pragmatykę warsztatu dziennikarskiego i proponują nowatorskie podejście do wykorzystania literatury w celu podwyższania jakości dramaturgii dzieła medialnego. Kolejna część refleksji na temat warsztatu dziennikarskiego dotyczy obecności teologii w telewizji. W tej płaszczyźnie, która dotyczy zarówno wartości, jak i osobistych przeżyć duchowych, autor dostrzega wyzwanie dla dziennikarzy, jak również i szansę dla przemyślanej kreacji artystycznej, która jako jedyna mogłaby oddać subtelność tematu. Rozważania na temat warsztatu kończy artykuł dotyczący podstawowych wyznaczników braku profesjonalizmu. Ich rzetelne wyliczenie odbywa się w duchu samokwestionowania, myślenia krytycznego i dysertacyjnego, pozwalając na dostrzeżenie własnych wad i ograniczeń oraz na dystans do traktowanego tematu po to, aby

wykonywać pracę dziennikarza uczciwie i przy zachowaniu najwyższych standardów. Warto wspomnieć, że te wyznaczniki dotyczą profesjonalizmu również w innych zawodach.

Z czego wynikają nieporozumienia metodologiczne w medioznawstwie? Czy istnieją metody właściwe medioznawstwu, i czy są na tyle wystarczające, aby ująć tak rozległy przedmiot badań? Trzecia część książki odpowiada na te kluczowe pytania dotyczące metod badawczych, próbując naświetlić i rozwikłać spór pomiędzy badaniami humanistycznymi i społecznymi. Autor uzasadnia i wyjaśnia obecność fenomenologii w badaniach nad mediami i wykazuje, że niektóre problemy, jak np. poruszona wcześniej kwestia telegeniczności, wymagają metod bardziej złożonych niż standardowe ujęcia jakościowe i ilościowe. W dalszych rozważaniach metodologicznych autor pokazuje, jak strukturalizm może wiązać się ze współczesnymi serwisami informacyjnymi w internecie, i jakie nowe pola badawcze mogą wynikać z tego zestawienia.

Ostatnia część książki traktuje o tożsamości dziennikarskiej uzależnionej od współczesnych mediów, jak również od ich odbiorców. Autor zajmuje się takimi kwestiami, jak ezopowa tożsamość dziennikarstwa, ściśle połączona z dążeniem odbiorcy do myślenia zdroworozsądkowego. W dalszej części wymienia następujące tożsamości: osobowościowa, redakcyjno-filmowa, akomodująco-cyfrowa i trendów warsztatowych. Refleksja na

temat tożsamości dziennikarskiej pozwala na spojrzenie z dystansem na cechy dziennikarzy i ich uwarunkowania oraz konsekwencje, co przyczynia się do namysłu nad istotą tego zawodu i świadomego obrania wartości na tej ścieżce zawodowej.

Publikacja Dąbały porusza wiele istotnych tematów, proponując rozwiązania praktyczne, ale bez podręcznikowego uproszczenia. Autor zachęca do dojrzałego myślenia medialnego oraz do świadomego wyboru reprezentowanych wartości w przekazie medialnym (celowym bądź wynikającym z uwarunkowań dziennikarza). Zastanawiając się nad przywołanymi tematami, autor wykazuje się dbałością o wysokie standardy kształcenia przyszłych dziennikarzy oraz zachęca do ciągłego rozwoju zawodowego tych, którzy swą pracą już wpływają na kształt mediów. Książka zdobyła uznanie wśród dziennikarzy, o czym świadczą recenzje Piotra Kraśki i Jarosława Gugały. Pogłębiona refleksja nad przekazem medialnym zachęca również odbiorców do świadomego wyboru wartości w mediach. Medioznawcy natomiast, oprócz wielu trafnych spostrzeżeń, znajdą w *Mediach i dziennikarstwie* nowe pola badawcze i nowatorskie ujęcie tematów, które zostały osadzone na solidnej podstawie metodologicznej, co już zauważyli dwaj nestorzy polskiego medioznawstwa – prof. Janusz W. Adamowski i prof. Tomasz Goban-Klas.

Maria Piwińska

